

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

In memoriam

*Ivan Boszormenyi-Nagy, M.D.
Boedapest 1920 - Philadelphia 2007*

Op 28 januari is Ivan Boszormenyi-Nagy aan de gevolgen van de ziekte van Parkinson overleden. Daarmee is een van de *founding fathers* van de gezinstherapie, in het bijzonder van de contextuele familietherapie, ons ontvallen.

Nagy studeerde medicijnen en specialiseerde zich in de psychiatrie aan de Peter Pazmany Universiteit te Boedapest. In 1948, na de communistische machtsovername, verliet hij zijn land. Zelf vluchteling werkte hij twee jaar als consulterend psychiater bij een internationale vluchtelingenorganisatie in Salzburg. In 1950 emigreerde hij naar de Verenigde Staten. Hij woonde een aantal jaren in Chicago, waar hij onderzoek deed naar de biologische achtergrond van schizofrenie. Nadat hij in 1957 zijn psychiaterbul voor de VS had behaald, was hij twintig jaar lang hoofd van de afdeling gezinstherapie van het Eastern Pennsylvania Psychiatric Institute, onderzoeks- en opleidingscentrum voor gezinstherapie en schizofrenie. Bij de gevalsbesprekingen werden, naast de patiënt zelf, standaard ook familieleden betrokken. Dit bleek helend, en deze ervaring zou beslissend worden voor zijn theorievorming.

Nagy werd een van de oprichters van de American Family Therapy Academy. Van 1974 tot 1999 was hij professor in de psychiatrie aan de Universiteit van Pennsylvania en hoofd van de sectie Family Therapy van de Hahnemann University. Tientallen jaren doceerde hij ook buiten de Verenigde Staten, met name in Europa en Zuid Amerika, en hij ontving diverse nationale en internationale eerbewijzen. Zo kreeg hij van de Europese Vereniging van Gezinstherapie, waarvan hij erelid was, een Award for Outstanding Contribution to the field of Family Therapy. Om dezelfde reden kende de American Association for Marriage and Family Therapy hem de AFTA Award toe. Zijn vaderland Hongarije bleef Nagy altijd na aan het hart liggen. Hij droeg zijn levenswerk op aan zijn geboorteland en kreeg in 2000 een presidentiële medaille uit handen van de toenmalige president, Arpad Göncz.

IN MEMORIAM

In Nederland is Nagy in 1967 geïntroduceerd door Ammy van Heusden, de Nederlandse pionier van de gezinstherapie, die een jaar eerder met hem in contact was gekomen tijdens een studiereis door de Verenigde Staten. Samen met Gerald Zuk en David Rubinstein werd Nagy uitgenodigd om aan de Leidse Universiteit trainingen te geven voor gezinstherapeuten in opleiding. De 'Leidse cursus' werd het begin van een langdurige samenwerking met Van Heusden en, na haar overlijden in 1987, met haar opvolger Else-Marie van den Eerenbeemt. Tot 1999 gaf Nagy jaarlijks workshops, trainingen en masterclasses aan de Voortgezette Opleidingen van de Hogeschool van Amsterdam, waar in de loop der jaren tot op heden vele generaties studenten in de contextuele familietherapie zijn opgeleid. In de jaren negentig werd Nagy ook door andere instellingen en opleidingen in Nederland en Vlaanderen uitgenodigd om lezingen, trainingen en workshops te geven.

Zijn boeken *Invisible Loyalties* (in samenwerking met Geraldine Spark) en *Between Give and Take* (met Barbara Krasner, vertaling Nelly Bakhuizen, *Tussen geven en nemen*, 1994) hebben vele gezinstherapeuten over de hele wereld beïnvloed. Zijn specifieke bijdrage aan de gezinstherapie is de relationele ethiek. Loyaliteit, rechtvaardigheid en de balans van geven en ontvangen vormen het fundament voor opeenvolgende generaties: de transgenerationele solidariteit. In dit domein gaat het om rechtvaardigheid, billijkheid en betrouwbaarheid tussen mensen. Het wegen van billijkheid gebeurt altijd tussen mensen die een existentiële of een gekozen relatie met elkaar hebben. 'Alleen zij kunnen uiteindelijk door middel van de dialoog verduidelijken wat ieder geeft en ontvangt en alleen zij bepalen of de relatie billijk is' (*Grondbeginselen van de contextuele benadering*, 2000, p.12). Hierin ligt tevens een doel van de therapie: mensen in staat stellen een bevredigend, constructief leven met anderen te leiden en hun nakomelingen toe te staan hetzelfde te ervaren.

Nagy hield een pleidooi om meer oog te hebben voor de trouw van kinderen aan hun ouders. Ouders en kinderen hebben een existentieel belang in elkaars leven. Ook benadrukte hij onophoudelijk dat, mede door de fragmentatie in gezinnen, veel kinderen de belangrijkste hulpbron voor hun ouders zijn. Wordt dit geven van kinderen niet erkend, dan ontstaat het risico dat een kind destructief gerechtigd wordt en dit recht op de maatschappij gaat verhalen. De ouder-kind relatie is een fundamentele bouwsteen voor de samenleving. Het appel op de betrouwbaarheid van deze relatie is een cruciale therapeutische hefboom. Kinderen kunnen geholpen worden om passend te geven, en ouders kunnen leren hun kinderen erkenning te geven. Het is daarom in het belang van het kind om in de hulpverlening de belangen van ouders mee te wegen.

IVAN BOSZOR-
MENYI-NAGY, M.D.

In het zogenoemde Salomons-wetje dat sinds eind jaren negentig in 22 staten van de VS van kracht is, heeft Nagy aanbevelingen gedaan om in gevallen van echtscheiding en pleegouderschap de voogdij aan die ouder toe te wijzen die het beste kan garanderen dat het kind contact kan houden met beide ouders. Het methodisch uitgangspunt van Nagy in therapie is de 'meerzijdige partijdigheid'. Dat wil zeggen: in het werken met familierelaties oog hebben voor ieders belang, drijfveren en rechten en deze met alle betrokkenen een plaats geven in de wederkerige balans van geven en ontvangen. In discussies over de samenhang tussen 'hechting en loyaliteit' wordt de existentiële zijnsloyaliteit gezien als een onvervreemdbaar gegeven. Hechting is individueel, leeftijdsafhankelijk, zijnsloyaliteit en verworven loyaliteit duren een mensenleven lang.

Een aantal kernbegrippen uit de contextuele benadering, zoals parentificatie, gespleten loyaliteit, legaat en delegaat en familie-erfgoed, zijn onmisbaar in de hulpverlening en vinden onder meer ingang in het beleid en de uitvoering in de jeugd- en pleegzorg, de kinderbescherming, bij advocaten in het familierecht, kinderrecht, reclassering en in opleidingen voor gezinstherapie, pastoraat, decanaat en leerlingenbegeleiding. Nagy heeft keer op keer aangegeven dat de nadruk niet moet liggen op de pathologie maar op helen: de hulpbronnen binnen families. Inzicht alleen is niet voldoende, het gaat erom mensen aan te zetten tot actie om, op basis van hun loyaliteit, de balans van geven en ontvangen in hun belangrijkste relaties te onderhouden en zo de eigen autonomie en levensvreugde te vergroten, het zogenaamde constructieve recht.

Nagy's boek *Invisible Loyalties* uit 1973 blijkt in actuele discussies over integratieprocessen en dubbele loyaliteiten zijn verklarende kracht te hebben behouden. 'Loyaliteiten met de familie van herkomst blijven tellen; (...) er is een voortdurende behoefte om individuele autonomie en de wederkerige rechtvaardigheid van huidige relaties in evenwicht te brengen met het grootboek van familiale loyaliteiten over meerdere generaties' (p. XVIII).

Ivan Boszormenyi-Nagy en zijn paradigma over de diepte, de humaniteit en het wezen van menselijke verhoudingen en over het aanbrengen van de samenhang tussen het intergenerationele en het individuele denken, zal opgenomen worden bij de oorspronkelijke denkers over de psychotherapie. Zijn gedachtegoed zal zeker in onze multiculturele samenleving opgeld blijven doen.

Ivan Nagy is begraven bij zijn voorouders in zijn vaderland Hongarije.

Else-Marie van den Eerenbeemt en Nelly Bakhuizen